

našega tobaka. Da se prepričam, koliko je resnice na tem, sem vprašal člana komisije, ki je prevzemala tobačne pridelke, za mnenje, toda ta mi je izjavil, da je tobak, pridelan v Sloveniji, popolnoma dober kot tobak za pipe in za manj vredne tobačne izdelke. (Medklici na levi: Čujmo, čujmo!) Radi tega ne razumem, kako je mogla monopolna uprava oziroma finančni minister odrediti, da se pri nas ne sme nadalje saditi tobak. Slovenija je pridelala l. 1923 okoli 150.000, a l. 1924 175.000 kg tobaka. In sedež nam je centralistični režim še to malenkost odjedel!

Pri tej priliki hočem navesti še neko drugo pritožbo, katero imamo zastopniki Slovenije tukaj predložiti. Zgodi se šestokrat, da na vrtu ali na njivi viničarja ali bajtarja ali malega posestnika zraste par bilk tobaka. Prva leta uprava naše nove države v takih slučajih ni postopala bogve kako ostro. Toda zadnja leta opažamo na žalost, da se naši ljudje, ki niso imeli dovoljenja za sadenje tobaka, naravnost kruto kaznujejo, ako finančna kontrola po denuncijantih zvoha za par bilk tobaka.

Tako je bil v občini Ajdovce mali posestnik, ki ni bil niti sam kriv, da je zrastle na njegovi njivi tobak, ampak prejšnji lastnik te njive, kaznovan ne samo z denarno globo, ampak tudi na 30 dni ječe. Navedel sem samo eno teh pritožb, čeravno bi jih lahko naštel celo vrsto. Kakor sem se informiral, v južnih krajih takih sekatur in tiranskih kazni ni!

Se nekaj mi je omeniti in to je veliki nered, ki vlada pri naših tobačnih zalogah. Tako imamo v Mariboru glavno zalogo tobaka, ki po več dni ali tudi celi teden nima gotovih vrst tobaka na razpolago, tako da so ubogi ljudje na deželi bili čisto prisiljeni, da so morali jemati in kupovati najfinerji in najdražji tobak in cigarete, ker drugega tobaka ni bilo dobiti. Krivica je tudi, da se je glavno zalogo v Mariboru odvzela dvema slovenskima invalidoma. Isto se je nato podelilo nekemu trgovcu-bankirju iz južnih krajev. Sploh se z ubogimi invalidi glede trafik postopa po rusačevsko.

Mi nimamo prilike, da bi se pritoževali pri upravi monopolu, ker tam ni zastopana Slovenija po nobenem članu odbora, zato si dovoljujem tukaj navesti naše pritožbe ter od uprave monopolu in g. finančnega ministra zahtevati, da bi se ozirali na naše opravičene pritožbe. G. finančnega ministra pozivam, da naj vpliva na upravo monopolu, da bo upoštevala naše pritožbe. (Živahno odobravanje in ploskanje na levi.)

Za povrnitev škode slov. denarnim zavodom.

Vprašanje narodnega poslanca Vlado Pušenjaka in tovarišev na g. ministra zunanjih zadev dr. M. Ninčiča in g. ministra financ dr. Mil. Stojadinoviča.

Vsled neugodnih določb pogodbe, sklenjene z republiko Avstrijo, so znatno oškodovani razni denarni zavodi v Sloveniji, kateri so pred preobratom bili prisiljeni nalagati svoj odvisev denar pri centralnih zavodih v Nemški Avstriji; ko se je razpravljalo o pogodbi v odboru in v plenumu narodne skupščine, smo zastopniki iz Slovenije opozarjali na težke posledice za razne denarne zavode, ako se pogodba sprejme. Minister zunanjih zadev g. dr. Ninčič je v imenu vlade v narodni skupščini podal izjavo, da bo vlada, upoštevajoč navedene razloge, dala oškodovanim denarnim zavodom (zadrugam in občinskim ali okrajnim hranilnicam) podporo.

Večkrat smo zavili okrog cestnih oglov in prišli na mal trg pred visoko vojašnico. Tu se nam je ukazalo: Stoj! Na oglu vojašnice je bila v zidu dolbina. V njej je čepela za mizico prodajalka pod velikim, tribarvnim dežnikom, s katerega sta viseli dve svetiljki.

Skoro obenem z nami je prišlo na trg več častnikov: bil je poveljnik Zemo z nekaterimi drugimi, katere sem bil tudi spoznal medtem. Stotniku so smeje se stiskali roki in nas ogledovali. Potem so prečitali apel in vsak izmed nas je dobil hlebec komisa in list za stanovanje. Naznanili so nam, da bo drugo jutro ob osmih raport zaradi razdeljevanja orožja, ter nam potem veleli: »Odstop!« Nato so častniki odšli po cesti na levo ter skupaj vstopili v veliko kavarno.

A mi drugi, posebno Italijani, ki niso umeli niti besedice nemškega ali francoskega, kam naj bi se v takem velikem mestu obrnili s svojimi stanovanjskimi listi?

Najprej mi je prišlo na misel, da bi ogovoril prodajalko pod dežnikom. Bila je stara, debela, polnolična Alžacija. Ko sem jo vprašal, kje je kapucinska cesta, mi je odgovorila:

»Kaj plačaš?«

Prisiljen sem bil torej, da sem pri njej izpil čašico žganja. Potem je rekla:

»Glej, ako tam-le prav nasproti zaviješ na desno okrog ogla, prideš v Kapucinsko ulico. Lahko noč, rekruti!« In se je zasmejala.

Tudi dolgi Fürst in Cebedej sta imela liste za Kapucinsko ulico. Napotili smo se torej, srečni, da smo mogli vsaj skupaj šepati po tujem mestu.

Prvi je Fürst našel svoj stan, a hiša je bila zaklenjena. Medtem ko je trkal na vrata, sem tudi jaz našel svojega. V njem sta bili dve okni na levi strani razsvetljeni. Pritisnil sem na vrata, ki so se odprla, in stopil sem v temno vež, v kateri je dišalo po svežem kruhu. To me je zelo poživilo. Cebedej je šel dalje. Zaklical sem v vežo:

»Ali ni nikogar tu?«

Skoro isti hip se je zgoraj vrhu lesenih stopnic pokazala stara žena, ki je držala roko pred gorečo svečo.

»Kaj bi pa radi?« me je vprašala.

Povedal sem ji, da sem dobil list za stanovanje pri

Ubogi, kako kašljaš!

In kako hripav si? Ako bi imel čudovite »TORO« prsne karamele vedno pri sebi, ne bi tako trpel! Vsakemu bolniku se toplo priporočajo, ker so sestavljene iz 5 raznih zdravilnih zelišč. Ne škodijo otrokom. Dobijo se za 3 dinarje pri vsakem trgovcu. Poskusite jih!

vanim denarnim zavodom (zadrugam in občinskim ali okrajnim hranilnicam) podporo.

Z ozirom na dano obljubo so se prizadeali denarni zavodi potom velikega župana in potom poslanecv opetovano obrnili na vlado, da določi in podeli podporo, ker je obstoj teh zavodov v nevarnosti. Vloge so ostale nerešene, ne v dvanajstih in ne v proračunu ni določen noben kredit za te zavode. Pač pa je veliki župan oblasti v Mariboru začetkom leta 1925 v časopisih s svojim podpisom podal izjavo, da bo finančni minister potrebne kredite zagotovil v proračunu.

Pribiti moramo, da se že dve leti borimo brez uspeha, da dosežemo podporo za te zadrage, 27 po številu s približno 5300 člani, katere so ustanovljene od narodnozavodnih zadrugarjev, katere vodijo narodnozavodni kmetje, katere kljub težkim razmeram po prevratu delujejo prav uspešno v prid kmetijskega stanu, dočim vidimo, da je vlada hitro priskočila na pomoč Središnji Zemeljski Pozajmionici (centrali nenarodnih veresijskih udrug v Hrvatski in Vojvodini, ustanovljenih od Madžarov iz političnih ozirorov) in isti odredila v zakonu o dvanajstih za mesece april, maj, junij in julij podporo v znesku dva milijona dinarjev.

Da je nujno potrebno, tem zadrugam priskočiti na pomoč, je najboljši dokaz poročilo Pokrajinske uprave za Slovenijo (oddeljenje za Poljoprivredo) v Ljubljani z dne 7. aprila 1923, ki se glasi sledeče: Kakor je temu ministrstvu že znano, obstoja v Sloveniji večje število zadrug, ki imajo še izza časa Avstrije naložen denar v zavodih današnje Nemške Avstrije. V ministrstvu se nahajajo vsi dokazi, da zadrugam takoj po osvobojenju ni bilo mogoče prenesti svojega denarja iz Avstrije. Na eni strani je prepovedala avstrijska vlada izvoz nemškoavstrijskega denarja, na drugi strani je pa branila vlada kraljevine SHS uvažati avstrijsko valuto. Poleg tega so pa veljali pri avstrijskih denarnih zavodih zelo dolgotrajni odpovedni roki, tako da je bilo posebno v prvih mesecih po osvobojenju nemogoče našim zadrugam svoje zahteve uveljaviti.

Po pogodbi, zaključen letos med vlado SHS in Avstrijo, bi morale naše zadrage dobiti od svojih zahtev v Avstriji 32% in to samo od kapitala s stanjem ob času osvobojenja, torej brez obresti za leta 1919, 1920, 1921 in 1922. Skupno zahteva 27 zadrug iz Nemške Avstrije krog 1.450.000 dinarja kapitala; 32% dovoljenega izplačila znaša 996.000 dinarjev. Zadrage izgubijo poleg 68

nje. Prišla je dol in pogledala list. Potem je rekla po nemško:

»Pojdite z mano!«

Šel sem torej gor po stopnicah. Mimogrede sem opazil skozi odprta vrata dva moža v samih hlačah, ki sta bila do pasu gola in pred niskami stoječ gnetla testo. Bil sem torej pri peku, in prav zaradi tega tudi starka še ni spala, ker je imela brčkone tudi še opravka. Nosila je čepico s črnimi trakovi in široko krilo iz višnjevega platna na trakovih obešeno čez rame. Rokave je imela zavihane do komolcev. Bila je žalostna videti. Zgoraj me je peljala v precej veliko sobo, v kateri je stala zidana peč in za njo postelja.

»Pozno prihajate«, je rekla žena.

»Da, ves dan smo hodili«, sem odgovoril s težavo, »kar v glavi se mi vrti od gladi in utrujenosti.«

Pogledala me je in slišal sem, kako je mrmrala predse: »Revež, revež!«

Potem je rekla, naj sedem k peči in me vprašala:

»Ali imate ožuljene noge?«

»Da, že tri dni.«

»Sezujte čevlje in natakните te-le coklje«, je odgovorila. »Tako je vrnem.«

Pustila je luč na mizi in odšla dol. Jaz sem odložil tornister in se sezul. Na nogah sem imel žulje in si mislil:

»Moj Bog... moj Bog... ali more človek toliko prestati? Ali ne bi bilo boljše, ko bi bil človek mrtev?«

Ta misel me je bila obšla med maršem že bogve kolikokrat. Zdaj pa sem se pri gorki peči čutil tako trudnega, tako nesrečnega, da bi bil kljub Katarini, kljub teti Marjeti, gospodu Guidenu in vsem, ki so mi bili naklonjeni, najrajši zaspal za vedno. Prehudo sem bil zdelan.

Ko sem mislil na vse to, so se odprla vrata in v sobo je stopil velik, močan mož, že sivih las. Bil je eden od dvojice, ki sem jo videl spodaj. Obledel je bil srjaco in držal v roki vrč in dve čaši.

»Dober večer!« je rekel ter me resno pogledal.

Jaz sem mu pokimal. Za možem je vstopila starka. Prinesla je lesen čeber ter ga predme postavila na tla.

»Umijte si noge«, je rekla, »to vam bo dobro delo.«

To me je ganilo in mislil sem si:

»Se so dobri ljudje na svetu.«

odstotkov kapitala tudi obresti od štirih let v iznosu 248 tisoč dinarjev, torej skupno 1.221.000 dinarjev.

Na zadrugah ne leži nobena krivda, ker ob preobratu ni bilo mogoče denarja prenesti iz Avstrije, pri pogajanjih z Avstrijo pa zadrage niso imele prilike, da branijo svoje koristi.

Za zadrage bo čas, ko stopi pogodba med našo državo in Avstrijo v veljavo, usoden; dosedaj se ni znalo, koliko bodo dobile zadrage od svojih zahtev v Avstriji. Kakor hitro pa stopi pogodba v veljavo, bodo morale zadrage propasti, ker po njihovih pravilih izgube ne smejo presagati dobička. V vseh 26 zadrugah je včlanjenih okrog 5300 zadrugarjev ter pride na zadrugo okrog 196 članov. Zadrugarji so izključno mali posestniki. Propad zadrug bi značil tudi njihovo pogubo, kar bi bilo usodno tudi v državno-političnem pogledu, ker se nahajajo te zadrage ob meji.

Oddelek prosi ministrstvo, da izposluje kredit v znesku 1.231.000 dinarjev za rešitev 27 kmetijskih zadrug v mariborski oblasti, ki imajo svoj denar naložen v avstrijskih denarnih zavodih in ki trpijo vsled pogodbe z Avstrijo veliko škodo.

Izdatna in skorajšnja pomoč je tem bolj potrebna, ker so se razmere tekom zadnjih dveh let še poslabšale; skupna izguba z obrestmi za celo leto 1923, 1924 in 1925 vred bo znašala 1.500.000 dinarjev. Radi splošne gospodarske krize prihajajo vlagatelji, ki so vložili svoje prihranke v te posojilnice in zahtevajo njih izplačilo. Z ozirom na obljubljeni državno pomoč so se zadovoljili z obljubo, da dobijo izplačane vloge z obrestmi vred, ko izpolni država svojo obljubo. Čakali so pol leta, jedno leto, čakali dve leti, a sedaj zahtevajo sodnijskim putem izplačilo vlog, ako se zadrugam ne posreči dobiti sredstev za izplačilo vlog, je konkurz teh zadrug neizogiben.

Z ozirom na predstojee razloge stavimo sledeči upit: 1. na ministra zunanjih zadev g. dr. M. Ninčiča: ali in kdaj namerava storiti vse potrebne korake, da vlada izpolni obljubo, dano o priliki razprave o konvenciji z republiko Avstrijo v narodni skupščini?

ASPIRIN

0.5

Za pravo vsebino

in kakovost

preizkušanih

aspirinovitih

tablet "Bayer"

jamči samo originalni zavoj

(ploščasti kartoni s 6 ali 20 tabletami)

z modro-belo-rdečo varstveno

znamko. V lastnem

interesu odklanjajte

vse druge

zavoje.

Nato sem sezul nogavice. Ker so bili židji odprti, so krvaveli, in dobra starka je ponavljala:

»Ti revež ti!«

Mož me je vprašal:

»Odkod pa ste?«

»Iz Pfalzburga na Lotarinskem.«

»Tako?« je zinil.

Cez nekaj časa se je obrnil k svoji ženi:

»En kolač prinesi gor, Fant bo pil kozarec vina, potem pa ga pustimo mirno spati, mora si odpočiti!«

S tem je mizo porinil predme, tako da sem imel noge v prijetni kopelji, vrč vina pa pred sabo. Potem je natočil čaši z dobrim belim vinom in rekel:

»Na vaše zdravje!«

Gospodinja je bila šla ven in se zdaj vrnila z velikim, še toplim kolačem, ki je bil čezinčez pokrit s svežim, napol raztopljenim surovim maslom. Zdaj sem šele čutil, kako sem bil lačen: skoro sem omedlel. Menda sta dobrotnika to opazila, kajti žena je rekla:

»Predno boste jedli, prijatelj, morate noge vzeti iz vode!«

In predno sem razumel, kaj namerava, se je sklonila in mi s predpasnikom otrlala noge.

»Za božjo voljo, gospa«, sem vzkliknil, »saj delate z mano, kakor bi bil vaš otrok!«

»Midva imava tudi sina v vojni«, je odgovorila.

Glas se ji je tresel pri teh besedah in to mi je stiskalo srce: spomnil sem se Katarine in tete Marjete in nisem mogel nič odgovoriti.

»Jejte in pijte«, je rekel mož in razrezal kolač.

To sem tudi storil z naslodo, kakršne še nisem poznal. Onadva sta me gledala molče. Ko sem končal, je mož vstal.

»Da«, je rekel, »tudi midva imava sina v vojni. Lansko leto je šel z drugimi na Rusko in nič nisva zvedela o njem... Te vojne so grozne!«

To je govoril sam s seboj in zamišljen hodil po sobi s rokami, na hrbtu prekrizanimi. Jaz pa sem čutil, kako so se mi zapirale oči.

(Dalje prihodnjik.)